

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра психології та соціології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан факультету ГНПП

Федорова А.В.

"20" березня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДІАЦІЯ ТА ПОСЕРЕДНИЦТВО

Ступінь вищої освіти

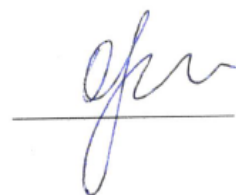
МАГІСТР

Інститут	Галузь знань	Спеціальність	Спеціалізація
ННІЕУ	28 Управління та адміністрування	281 Публічне управління та адміністрування	

Робоча програма навчальної дисципліни **МЕДІАЦІЯ ТА ПОСЕРЕДНИЦТВО**

для студентів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Розробники: Лосієвська О.Г., к.психол.н., доц., доцент кафедри

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціології
 Протокол № 1 від "30" серпня 2019 р.

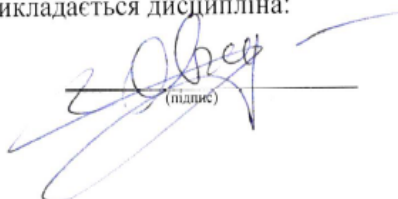
Завідувач кафедри:

(Bohonkova Ю.О.)
 (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри інституту, для якого викладається дисципліна:

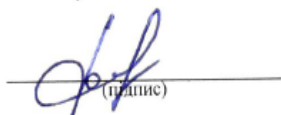
"19" вересня 2019 року

(Ovcharenko С.І.)
 (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою факультету ГНПП
 Протокол № 1 від "19" вересня 2019 року

Голова методичної ради

(Г.П. Бондаренко)
 (прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Профіль дисципліни:

Метою викладання дисципліни є формування громадянських та соціальних компетентностей здобувачів освіти, що передбачає виявлення ними конфліктологічної компетентності, вмінь і навичок вирішення конфліктів мирним шляхом, ненасильницької поведінки та громадянської позиції

Метою лекційних занять за дисципліною є надання базових теоретичних знань щодо: медіації; основних засад миробудування; поняття «насильство», його видів; ненасильницької моделі поведінки; навичок протидії булінгу; гендерної рівності; навичок протидії дискримінації за статевими, віковими, етнічними, культурними ознаками, віросповіданням, ознак відсутності/наявності інвалідності тощо; поняття «відновні практики», їх роль і значення для закладу освіти; цінностей та принципів медіації як інструменту вирішення конфліктів, що базується на врахуванні інтересів сторін конфлікту; етичних вимог до медіатора служби порозуміння; навичок ведення процедури медіації; навичок відновлювальної комунікації; механізму діяльності служби порозуміння закладу освіти.

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Предметом дисципліни є активне визначення особистістю власної системи цінностей, що проявляється у системі дій людини, вміння мирно вирішувати конфлікти, керуватися загальнолюдськими цінностями у спілкуванні з іншими, пропагуючи ідеї миробудування та медіації.

Завдання дисципліни:

- розуміння здобувачами вищої освіти предмету, методів та завдань медіації як науки;
- формування у майбутніх спеціалістів системи знань і навичок щодо основних методів запобігання та вирішення конфліктів та процедурних вимог застосування різних технологій регулювання конфліктних ситуацій в залежності від типу конфлікту;
- вироблення у них уявлення про специфіку діяльності медіатора і конфліктолога в організації;
- володіння технологіями психологічного впливу, спрямованого на конструктивне вирішення конфліктів та їх профілактику.

Знання і навички, отримані на теоретичному та практичному рівні при вивченні дисципліни будуть розвинуті на теоретичному та практичному рівні при проходженні дисципліни другого (магістерського) рівня:

- "Публічна політика";
- "Публічна служба".

Знання і навички, отримані при вивченні дисципліни, будуть використовуватись публічними службовцями у професійному контексті:

- на загальнодержавному рівні – в департаментах та відділах центральних органів виконавчої влади;
- на регіональному рівні – в управліннях та відділах обласних та районних державних адміністрацій;
- на рівні органів місцевого самоврядування – у відділах та службах органів місцевого самоврядування.

1.2 Компетентності і результати навчання

За результатами опанування навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набувають професійні компетентності, перелік яких наведено в табл. 1.1 в стовпці «Компетентності». Щоб набути кожну з перерахованих компетентностей, здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати знання, уміння, комунікативні здібності, а також здатність самостійно і відповідально здійснювати дії в контексті професії. Ці складові відповідають дескрипторам з Національної рамки кваліфікацій і надаються для кожної компетентності в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Відповідність компетентностей/результатів навчання дескрипторам Національної рамки кваліфікацій

Компетентності / результати навчання	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
<p>Використовувати сучасну професійну номенклатуру та термінологію при комунікації з фахівцями у галузі публічного управління та суміжних напрямів.</p> <p>Встановлювати та використовувати у власній професійній діяльності багатосторонні професійні взаємозв'язки з вітчизняними та зарубіжними колегами і партнерами.</p> <p>Визначати потребу та організувати надання необхідної організаційно-методичної та консультативної допомоги господарським одиницям різних форм власності у регіоні.</p>	<p>теорії і практики медіації;</p> <p>сучасних технік медіації;</p> <p>етичних засад медіації;</p> <p>технологій ефективної комунікації в сучасному конфлікті;</p> <p>стратегій комунікативних практик;</p> <p>технології ефективних переговорів;</p> <p>теоретичних засад конфлікт-коучингу;</p> <p>сучасних практик урегулювання конфліктів;</p> <p>технологій урегулювання конфліктних ситуацій;</p> <p>психологічних засад концепції інклюзії в сучасному суспільстві;</p> <p>вирішення спорів в освітньому середовищі;</p> <p>сучасних методів моделювання конфліктів</p>	<p>здатність розробити методику урегулювання конфлікту, та здійснити психологічний супровод професійної діяльності в звичайних та особливих умовах;</p> <p>здатність спрогнозувати, виявити, попередити конфлікт в організації та в міжособистісних стосунках, використовуючи техніки медіації досягти ефекту примирення;</p> <p>здатність практичного моделювання конфліктів;</p> <p>здатність розробляти техніки медіаційного впливу в напрямках: особистість в екстремальних професіях; особистість в особливих умовах; особистість в надзвичайних ситуаціях</p>	<p>зрозуміла організація та донесення учасникам ширшого бачення щодо можливих способів вирішення конфліктів;</p> <p>відпрацьовування та практичне впровадження навичок ефективно вирішувати спори за один або декілька днів;</p> <p>організація процесів післямедіаційного супроводу вирішених конфліктів;</p> <p>зрозуміле і недовзначне донесення варіантів та методів можливого застосування інших технік ефективного розв'язання спорів;</p> <p>організація ефективних комунікацій (необхідних комунікаційних навичок): робота із запитаннями, позитивна мова, віддзеркалювання, рефреймінг, тест на реальність, перефразування та ін.)</p>	<p>соціальна відповідальність за вибір технік, що допомагають сторонам перенести фокус уваги зі своїх позицій на взаємно прийнятні для обох (усіх) сторін рішення;</p> <p>професійна відповідальність при визначенні процедури прийняття рішень сторонами для врегулювання спору;</p> <p>налагодження партнерських відносин з урахуванням типології конфліктів, що визначила медіативну технологію і модель медіації, яка забезпечує універсальну застосовність і в разі гострої кризи із загрозами безпеці сторін, і в разі проблемних ситуацій повсякдення.</p>

Перераховані компетентності є складовими інтегрованої професійної компетентності:

"здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та професійної практики, характеризується невизначеністю умов і вимог",

що зв'язана з дисципліною "Публічна політика" в освітній програмі за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування".

1.3 Навчальна робота за дисципліною

Тип дисципліни: **вибіркова.**

Форми та методи навчання: лекції, практичні заняття, контрольна робота, самостійна робота.

Семестри: 2.

Обсяг дисципліни: загальна кількість годин - 165; кількість кредитів ECTS – 5,5.

Денна форма навчання:

2 семестр: лекції – 21 год., практичні – 14 год., самостійна робота студентів – 130 год.; кількість кредитів ECTS – 5.5, вид контролю – залік;

Заочна форма навчання:

2 семестр: лекції – 4 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 159, кредитів ECTS – 5.5, вид контролю – контрольна робота, залік.

Мова навчання: **українська.**

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри психології та соціології, які безпосередньо проводять заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: infinity88lug@gmail.com.

2 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

2.1 Тематичний план 2 семестру:

ТЕМА 1. Поняття конфлікту. Методи аналізу та вирішення конфліктів

Предмет конфлікту. Глибинні причини виникнення й розвитку конфліктної взаємодії. Конфлікт як ресурс. Універсальні та специфічні методи конфліктологічних досліджень. Лабораторні методи. Специфічні форми соціальної взаємодії як модель конфлікту. Питальникові методи. Використання проєктивних методів у попередженні конфліктів. Методи наукових досліджень у конфліктології. Функції конфліктології в суспільстві.

ТЕМА 2-3. Зародження конфліктів та шляхи їх подолання. Місце конфліктів у людському спілкуванні

Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій: а) попередження конфлікту; б) управління конфліктом; в) прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях; г) розв'язання конфлікту. Розв'язання конфлікту на основі його сутності та змісту. Розв'язання конфлікту з урахуванням його цілей. Розв'язання конфлікту з урахуванням його функцій. Розв'язання конфлікту з урахуванням емоційно-пізнавального стану учасників. Розв'язання конфлікту з урахуванням властивостей його учасників. Розв'язання конфлікту з урахуванням його можливих наслідків. Розв'язання конфлікту з урахуванням етики стосунків конфліктуючих сторін.

ТЕМА 4. Базові навички медіатора

Засоби комунікації для перенесення фокусу на взаємовигідні рішення у конфлікті. Структура та етапи процесу медіації. Необхідні комунікаційні навички. (робота з запитаннями, позитивна мова, віддзеркалювання, рефреймінг, тест на реальність, перефразування та ін.). Техніки, що допомагають сторонам перенести фокус уваги зі своїх позицій на взаємно прийнятні для всіх сторін рішення.

ТЕМА 5. Емоційна компетентність: складові продуктивної взаємодії

Розуміння та управління емоціями. Когнітивна гнучкість. Розуміння природи конфліктів та алгоритмів вирішення конфліктних ситуацій в професійному середовищі. Комунікація та емоційний контекст в полі раціональних рішень. Ефективна комунікація.

ТЕМА 6. Сучасні моделі медіації. Технології медіації

Технологія компромісної домовленості, яка визначає проведення переговорів за участю обох сторін, водночас основна увага приділяється ухваленню компромісних рішень. Технологія човникової дипломатії, яка проявляється в розділенні конфліктуючих сторін та постійному курсуванні між ними, погоджуючи різні аспекти угоди, у результаті яких звичайно досягається компроміс. Технологія тиску на одного з опонентів, яка забезпечує присвячування більше часу роботі з одним з учасників, в бесідах з яким доводиться помилковість його позиції, що схиляє його на поступки. Технологія директивної дії, яка передбачає акцентування на слабких моментах у позиціях опонентів, помилковості їх дій стосовно один одного.

ТЕМА 7-8. Перебіг і практика медіації. Особиста компетентність

Прийоми комунікації. Важливі для медіації основи психології та соціології. Завдання і саморозуміння медіатора. Поведінка під час медіації, особлива оцінка, повага і внутрішнє ставлення. Створення мережі медіаторів, об'єднання медіаторів. Особливості різних форматів. Теорія поколінь ВХYZ. Готовність до змін. Основні компоненти світогляду. Вплив світогляду на знання, цінності. Основні компоненти світогляду. Когнітивні спотворення.

ТЕМА 9. Переговори за інтересами, медіаційна, організація та ініціювання медіації, представлення інтересів сторін у процесі медіації

Організаційна медіація та розвиток компетенцій співробітництва для менеджерів. Медіатори в освіті. Медіатори в управлінській діяльності. Допомога сторонам у переході від з'ясування позицій до переговорів. Подолання розбіжностей (скорочення розриву між позиціями). Заохочення сторін до вироблення варіантів та рішень для виходу з конфлікту. Управління очікуваннями. Робота з візуалізацією. Управління часом. Аналіз, узагальнення підсумування інформації, отриманої в ході процесу.

ТЕМА 10. Міжкультурна медіація

Поведінка під час медіації, особлива оцінка, повага і внутрішнє ставлення. Неупередженість, нейтральність і особиста дистанція до учасників медіації та до конфлікту. Усвідомлення власних меж на основі професійного досвіду та соціалізації. Різні аспекти культури і їх вплив на медіацію і переговори. Культурні особливості медіації у міжнародному контексті.

3 ЗМІСТ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

3.1 Зміст аудиторних занять 2 семестру денної форми навчання

Навч. тижд	Назва змістових модулів, теми та короткий зміст навчальних занять	Обсяг (академ. год.), контрольні заходи	Демонстраційні матеріали і ТЗН,	Література для самостійної роботи
1	Лекція 1. Тема 1. Поняття конфлікту. Методи аналізу та вирішення конфліктів	2	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
2.	Практичне заняття 1 Тема: Виникнення й розвиток конфліктної взаємодії. 1. Предмет конфлікту. Конфлікт як ресурс. 2. Універсальні та специфічні методи конфліктологічних досліджень. Лабораторні методи. Специфічні форми соціальної взаємодії як модель конфлікту. Питальникові методи. Використання проєктивних методів у попередженні конфліктів. 3. Методи наукових досліджень у конфліктології. 4. Функції конфліктології в суспільстві.	2	Плакати, перевірка анотацій першоджерел, робота в групах	Основна та допоміжна література
3	Лекція 2-3. ТЕМА 2-3. Зародження конфліктів та шляхи їх подолання. Місце конфліктів у людському спілкуванні.	4	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
4	Практичне заняття 2. Тема: Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій 1. Розв'язання конфлікту на основі його сутності та змісту. 2. Розв'язання конфлікту з урахуванням його цілей. 3. Розв'язання конфлікту з урахуванням його функцій. 4. Розв'язання конфлікту з урахуванням емоційно-пізнавального стану учасників. 5. Розв'язання конфлікту з урахуванням властивостей його учасників. 6. Розв'язання конфлікту з урахуванням його можливих наслідків. 7. Розв'язання конфлікту з урахуванням етики стосунків конфліктуючих сторін.	2	Плакати, перевірка анотацій першоджерел, робота в групах	Основна та допоміжна література
5	Лекція 4. ТЕМА 4. Базові навички медіатора	3	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
6	Практичне заняття 3. Тема. Структура та етапи процесу медіації. 1. Ознаки метода техніки медіації 2. Складові елементи медіації. 3. Принципи медіації. 4. Етапи медіації.	2	Плакати, роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
7	Лекція 5. ТЕМА 5. Емоційна компетентність: складові продуктивної взаємодії	2	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література

Навч. тижд	Назва змістових модулів, теми та короткий зміст навчальних занять	Обсяг (академ. год.), контрольні заходи	Демонстраційні матеріали і ТЗН,	Література для самостійної роботи
8	Практичне заняття 4. Тема. Комунікація та емоційний контекст в полі раціональних рішень. 1. Сутність і загальна характеристика процесу комунікації 2. Мета, принципи, функції і закони соціальної комунікації. Різновиди соціальної комунікації 3. Елементи комунікаційного процесу 4. Сутність і структура спілкування. Типи міжособистісного спілкування. Моделі комунікаційного процесу 5. Стили спілкування. Позиції у спілкуванні	2	Роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
9	ТЕМА 6. Лекція 6. Сучасні моделі медіації. Технології медіації	2	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
10	Практичне заняття 5. Тема: Технології медіації 1. Технологія компромісної домовленості. 2. Технологія човникової дипломатії. 3. Технологія тиску на одного з опонентів. 4. Технологія директивної дії.	2	Роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
11	ТЕМА 7-8. Лекція 7-8. Перебіг і практика медіації. Особиста компетентність	4	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
12	Практичне заняття 6. Тема: Основні компоненти світогляду. Когнітивні спотворення. 1. Психологічна підтримка особистості у складних життєвих ситуаціях та зниження прояву деструктивних форм вирішення конфліктів. 2. Вплив світогляду на знання, цінності.	2	Роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
13	ТЕМА 9. Лекція 9. Переговори за інтересами, медіаційна, організація та ініціювання медіації, представлення інтересів сторін у процесі медіації	2	Роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
14	Практичне заняття 7. Тема. Переговори за інтересами, медіаційна, організація та ініціювання медіації, представлення інтересів сторін у процесі медіації 1. Організаційна медіація та розвиток компетенцій співробітництва для менеджерів. 2. Медіатори в освіті. 3. Медіатори в управлінській діяльності. Допомога сторонам у переході від з'ясування позицій до переговорів.	2	Роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
15	Лекція 10. Міжкультурна медіація	2	Роздатковий матеріал	Основна та допоміжна література
	Підсумковий контроль знань		залік	

4 ЗМІСТ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

4.1 Зміст аудиторних занять 2 семестру заочної форми навчання

Навч. тижд	Назва змістових модулів, теми та короткий зміст навчальних занять	Обсяг (академ. год.), контрольні заходи	Демонстраційні матеріали і ТЗН,	Література для самостійної роботи
1	Лекція 1. Тема 1. Поняття конфлікту. Методи аналізу та вирішення конфліктів	1	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
2.	Практичне заняття 1 Тема: Основні компоненти світогляду. Когнітивні спотворення 1. Психологічна підтримка особистості у складних життєвих ситуаціях та зниження прояву деструктивних форм вирішення конфліктів. 2. Вплив світогляду на знання, цінності.	1	Плакати, перевірка анотацій першоджерел, робота в групах	Основна та допоміжна література
3	Лекція 2-3. ТЕМА 2-3. Зародження конфліктів та шляхи їх подолання. Місце конфліктів у людському спілкуванні.	1	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
4	Практичне заняття 2. Тема. Переговори за інтересами, медіаційна, організація та ініціювання медіації, представлення інтересів сторін у процесі медіації 1. Організаційна медіація та розвиток компетенцій співробітництва для менеджерів. 2. Медіатори в освіті. 3. Медіатори в управлінській діяльності. Допомога сторонам у переході від з'ясування позицій до переговорів.	1	Плакати, перевірка анотацій першоджерел, робота в групах	Основна та допоміжна література
5	Лекція 4. ТЕМА 4. Базові навички медіатора	1	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
6	Лекція 5. ТЕМА 5. Емоційна компетентність: складові продуктивної взаємодії	1	Плакати, мультимедійна презентація	Основна та допоміжна література
	Підсумковий контроль знань	залік		

5 РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					Заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лк	пз	лб	інд		с.р.	лк	пз	лб	інд
2-й семестр											
ТЕМА 1. Поняття конфлікту. Методи аналізу та вирішення конфліктів	17	2	2			13	17	1			16
ТЕМА 2-3. Зародження конфліктів та шляхи їх подолання. Місце конфліктів у людському спілкуванні.	32	4	2			26	33	1			32
ТЕМА 4. Базові навички медіатора	17	3	2			12	17	1			16
ТЕМА 5. Емоційна компетентність: складові продуктивної взаємодії	17	2	2			13	18	1			17
ТЕМА 6. Сучасні моделі медіації. Технології медіації	17	2	2			13	18				18
ТЕМА 7-8. Перебіг і практика медіації. Особиста компетентність	32	4	2			26	21		1		20
ТЕМА 9. Переговори за інтересами, медіаційна організація та ініціювання медіації, представлення інтересів сторін у процесі медіації	16	2	2			12	21		1		20
ТЕМА 10. Міжкультурна медіація	17	2				15	20				20
Усього годин	165	21	14			130	165	4	2		159

6 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

6.1 Теми практичних занять у 2 семестрі

№	Назва теми	Кількість годин	
		Форма навчання	
		денна	заочна
1	Виникнення й розвиток конфліктної взаємодії	2	
2	Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій	2	
3	Структура та етапи процесу медіації	2	
4	Комунікація та емоційний контекст в полі раціональних рішень	2	
5	Технології медіації	2	
6	Основні компоненти світогляду. Когнітивні спотворення	2	1
7	Переговори за інтересами, медіаційна організація та ініціювання медіації, представлення інтересів сторін у процесі медіації	2	1
	Разом	14	2

7 САМОСТІЙНА РОБОТА

7.1 Самостійна робота у 2 семестрі

№ з/п	Стислий опис змісту самостійної роботи	Кількість годин	
		Форма навчання	
		денна	заочна
1	Характеристика гендерних конфліктів на різних рівнях соціальної реальності.	10	12
2	Застосування медіаційної процедури: готовність сторін до переговорів, конструктивного діалогу, бажання досягти згоди зі спірного питання	10	12
3	Теорія гарвардської школи: 4 стадії медіації: вступ та розвідка; вивчення ситуації; пошук варіантів рішень, переговори; завершення, досягнення остаточної угоди.	10	12
4	Медіація методом об'єктивної оцінки та медіація зі спрощеним методом знаходження компромісу	10	12
5	Основні принципи проведення медіаційної процедури. Європейський кодекс поведінки медіатора	10	12
6	Медіація як спосіб вирішення спорів, які виникають у зв'язку з плагіатом	10	12
7	Процедура медіації в сфері суб'єктів владних повноважень	10	12
8	Діяльність медіатора у соціальній сфері для запобігання конфліктів та успішного її вирішення	10	12
9	Можливість збереження або відновлення ділових взаємин з партнерами	10	12
10	Етапи формування психосоціальних компетентностей ефективних при розв'язанні конфлікту	10	12
11	Галузі, які застосовують медіацію в Україні. Прийоми комунікації, прийоми ведення переговорів і бесід.	10	13
12	Закордонний досвід. Медіація в США. Медіація в Європі. Медіація в Азії.	10	13
13	Теорії конфлікту (М. Дойч, Д. Белл, Г. Зіммель, Д. Тернер, Е. Мейо, Л. Козер, Р. Маркузе)	10	13
	Разом	130	159

8 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

У 2 семестрі передбачена контрольна робота для студентів заочної форми навчання. Тематика контрольної роботи пов'язана з тематикою теоретичного навчання, але орієнтована на вивчення більш складних завдань.

При виконанні контрольної роботи слід керуватися методичними вказівками, де крім загальних вказівок і рекомендацій, наводяться приклади структури роботи. Теми контрольної роботи надаються у додатку до методичних вказівок.

9 МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для активізації процесу навчання здобувачів вищої освіти в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

- на лекціях чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; ви-

користуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

- на практичних заняттях запроваджуються різні навчальні технології: розгорнута бесіда; дискусії; мозковий штурм; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; ролі та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

Для самостійного вивчення матеріалів курсу студенти використовують методичне забезпечення, яке розміщене на сайті Центру дистанційного навчання університету (<http://moodle.snu.edu.ua/>), доступ до якого провадиться через Інтернет.

10 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

В освітньому процесі використовуються такі види контролю: вхідний, поточний та підсумковий контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки здобувачів вищої освіти з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, які відповідають програмі попередньої дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги здобувачам вищої освіти, коригування навчального процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах занять у вигляді короткочасних аудиторних контрольних робіт, електронного тестування на сайті дистанційного навчання і домашніх контрольних робіт для заочної форми навчання. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується для коригування методів і засобів навчання, а також для планування самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язку навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю - письмова, зміст і структура екзаменаційних білетів (тестових завдань) визначені рішенням кафедри. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль, надається у додатку А.

11 РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Використовується 100-бальна накопичувальна система.

Таблиця 11.1- Бали оцінки за навчальну діяльність - денна форма, 2 семестр

Теми 1-5	Тема 6-10	Підсумковий контроль	Сума
до 5 балів за кожну тему	до 9 балів за кожну тему	до 30	100

Таблиця 11.2- Бали оцінки за навчальну діяльність – заочна форма, 2 семестр

Присутність на всіх заняттях	Своєчасне виконання завдань для самостійної роботи	Підсумковий контроль	Сума
до 20	до 30	до 50	100

Таблиця 11.3-Шкала оцінювання національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни "Медіація та посередництво" (для магістрів) / Укл.: О.Г. Лосієвська. – Северодонецьк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2019. – 21 с.

13 ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ВИВЧЕННЯ ДАНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік дисциплін наведено у таблиці 13.1.

Таблиця 13.1.-Перелік дисциплін, що забезпечують вивчення даної дисципліни

Дисципліни, що забезпечують			Дана дисципліна	
Семестр	Найменування дисципліни	Найменування теми	Семестр	Номер теми
1	Стратегічне управління	усі теми	1,2	усі теми
1	Публічна служба	усі теми	1,2	усі теми
1	Право в публічному управлінні	усі теми	1	усі теми

14 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Белей М. Д. Основи діагностичної психології / М. Д. Белей, Л. Д. Тодорів. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2008. – 296 с.
2. Васильчак С.В. Медіація як один із методів цивілізованого вирішення корпоративних конфліктів / С.В. Васильчак // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2016. – Вип. 20.14. – С. 133-137.
3. Гірник А. М. Основи конфліктології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Гірник. – К.: Києво-Могилян. акад., 2010. – 222 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15660212/psihologiya/poserednistvo_konfliktah.

4. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник / Т. В. Дуткевич. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
6. Йоган Гальтунг. Трансформація конфлікту мирними засобами. Трансценд метод. – Діалог різноманітностей, № 12 (50), грудень 1999. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://empedu.org.ua/content/transformaciya-konfliktu-mirnimi-zasobami>.
7. Кэрролл Э. Международная медиация – искусство деловой дипломатии / Э. Кэрролл, К. Мэки. – М. : Из-во ООО “Межрегиональный центр управленческого и политического консультирования”, 2012. – 264 с.
8. Лeko Б. Медиация: підручник / Б. Лeko, Г. Чуйко. – Чернівці: Книги –XXI, 2014. – 520 с.
9. Мемель Ф.Й. Ведення переговорів / Ф.Й. Мемель // Прозорість і ефективність судової системи України: матеріали для підготовки медіаторів із кола посадовців, які займають керівні посади в органах виконавчої та судової влади у рамках реалізації спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10-15 жовтня 2010). – 26 с.
10. Огречук Г. О. Визначення медіації в правовій доктрині та законодавстві / Г. О. Огречук // Порівняльно-аналітичне право. – К., 2014. – № 6 – С. 96–99.
11. Орлянський В.С. Конфліктологія: Навч. посібник для вузів/ В. С. Орлянський; Мін-во освіти і науки України, Запорізький нац. техн. ун-т. –К.: Центр учбової літератури, 2007. – 159 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/12191214/psihologiya/konfliktologiya>.
12. Розвиток медіації в Україні. Польсько-українська співпраця: Збірник статей / Наук. редактор Войтюк І.А. – Київ: Арт-Бюро, 2004, – 228 с.
13. Спілкуємося й діємо: Навч.-метод. посіб. / Ж. В. Савич, О. В. Безпалько. – К.: Наш час, 2006. – С.35–37. Режим доступу: <http://romny-mcss.edukit.sumy.ua/Files/downloads/Talk-and-act.pdf>
14. Франс ван Арем. Медиация в Нидерландах: [Текст] // Прозорість і ефективність судової системи України: матеріали для підготовки медіаторів із кола суддів Верховного Суду України, Вищих спеціалізованих суддів та представників вищих навчальних закладів у рамках реалізації спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи. (м. Київ 20-25 березня).– 2011. – С. 33.
15. Moore C.W. The Mediator Process. – San Francisco, London: Jossey-Bass, 1986. – 145 р.
16. . Susan S. Raines, Sunil Kumar Pokhrel, Jean Poitras. Mediation as a Profession: Challenges That Professional Mediators Face // Conflict Resolution Quarterly 31, no. 1 (2013). – р. 79–97
17. Strasser F., Randolph P. Mediation. A Psychological Insight into Conflict Resolution / F. Strasser, P. Randolph. – London: Continuum, 2004. – 196 p.
18. Fisher R. Ury W. Getting to Yes: Negotiating Agreement without Giving in. [Text]/ R. Fisher. – Houghton Mifflin Harcourt, 1991.– 200 p.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Рекомендація комітету міністрів ради Європи державам-членам «Про медіацію в кримінальних справах» // Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень. – 2005. - № 1-2. – с. 50-53.
3. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах: Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 р.- Режим доступу: <http://www.ukrmediation.com.ua>
4. Проект Закон України «Про медіацію» № 3665-1 від 29.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.net/l_doc2.nsf/link1/JH2TT1AA.html

5. Рекомендація N R (99) 19 Комітету міністрів Ради Європи державам - членам Ради, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах.

Додаткова література:

1. Гайдук А.В. Проблеми законодавчого забезпечення медіації в Україні. Часопис Академії адвокатури України. № 19 (2). 2013. С. 1–4.
2. Андреев В.И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов. Казань: Фирма «СКАМ», 1992. С. 83.
3. Бабосов Э.М. Конфликтология: Учеб пособие. Минск: Тетра–Системс, 2000. - 461 с.
4. Xavier A. Mediation is here to stay! Indian Yearbook of International Law and Policy. 2009. P. 363–378. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.arbitrationindia.com/pdf/mediation_tostay.pdf].
5. Steffek F. (2012) Mediation in the European Union: An Introduction. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.diamesolavisi.net/kiosk/documentation/Steffek_Mediation_in_the_European_Union.pdfx] . 22 p.
6. Gerami A. (2009) Bridging the Theory–and–Practice Gap: Mediator Power in Practice. Conflict Resolution Quarterly. Vol. 26. №4. P. 433–451.
7. Ridley–Duff R.J., Bennett A. J. (2010) Mediation: developing a theoretical framework for understanding alternative dispute resolution: paper to British Academy of Management, University of Sheffield, 14–16 September. 17 p. http://shura.shu.ac.uk/2617/1/28_-_Mediation_-_Development_a_Theoretical_Framework_(BAM_Submission).pdf.
8. Winslade J.M. (2003) Mediation with a focus on discursive positioning. 26 p. http://narrative–mediation.crinfor.org/documents/mini–grants/narrative_mediation/Mediation_with_a_Focus.pdf.

15 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
2. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodlesti.snu.edu.ua/>
3. Медіація: європейський досвід і українські реалії. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-evropeyskiy-dosvid-i-ukrayinski-realiyi.html>
4. Украинский центр медиации (УЦМ) – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://ukrmediation.com.ua>

Додаток А

Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Що виступає предметом медіації як науки?
2. Що виступає об'єктом медіації як науки?
3. Які функції медіації у суспільному житті Вам відомі?
4. Як Ви розумієте сутність такого поняття як «конфлікт»? Дайте визначення терміну.
5. Проаналізуйте співвідношення категорій протиріччя, боротьби та конфлікту в працях давніх філософів.
6. Розкрийте погляди на природу конфлікту в епоху Середньовіччя.
7. Охарактеризуйте різні підходи до розуміння природи конфлікту в Новий час.
8. Розкрийте основні положення проблематики конфлікту в соціології Макса Вебера.
9. Розкрийте основні положення проблематики конфлікту в соціології Еміля Дюркгейма.
10. Розкрийте основні положення проблематики конфлікту в соціології Георга Зіммеля.
11. Розкрийте основні положення проблематики конфлікту в соціології Р. Дарендорфа.
12. Охарактеризуйте функції соціального конфлікту в працях Т. Парсонса, Л. Козера.
13. Охарактеризуйте основні положення загальної теорії конфліктної взаємодії Кеннета Боулдінга.
14. Назвіть представників соціологічної традиції вивчення конфліктів.
15. Назвіть представників психологічної традиції вивчення конфлікту.
16. Які методи використовуються при вивченні конфліктів?
17. Охарактеризуйте основні етапи становлення конфліктології як науки в Україні та її розвиток на сучасному етапі.
18. Які функції конфліктів Вам відомі?
19. В чому полягають позитивні функції конфліктів?
20. В чому полягають негативні наслідки конфліктів?
21. Які шляхи подолання конфліктів Вам відомі?
22. Які ознаки конфліктів Ви знаєте?
23. В чому полягає спільність конфліктів різних видів?
24. Що таке міжособистісний конфлікт?
25. Які стратегії реагування на конфліктну ситуацію Ви знаєте?
26. Що таке "структурні" характеристики конфлікту?
27. Що таке "динамічні" характеристики конфлікту?
28. Які принципи психологічного посередництва Вам відомі?
29. Як класифікуються конфліктні явища?
30. Які види та типи конфліктів Ви знаєте?
31. В чому полягає психологічне посередництво у вирішенні конфліктів?
32. В чому полягає сутність внутрішньоособистісного конфлікту?
33. Охарактеризуйте таке поняття як «межі конфлікту».
34. Назвіть структурні характеристики конфлікту та проаналізуйте їх.
35. Які стратегії реагування на конфліктні ситуації Ви знаєте?
36. Що таке медіаторство?
37. Методи діагностики конфліктної взаємодії.
38. Види завершення конфліктів.
39. Пристосування як стиль конфліктної поведінки.
40. Ухиляння як стиль поведінки в конфлікті.
41. Компроміс як стиль конфліктної поведінки.
42. Співробітництво як стиль поведінки в конфлікті.
43. Види завершення конфліктів.
44. Роль емоцій в конфліктній взаємодії.
45. Конфліктогени спілкування.

46. Переговорний процес з урегулювання конфліктів.
47. Зміст підготовки до переговорного процесу.
48. Зміст психологічної підготовки до переговорів по урегулюванню конфліктів.
49. Етапи переговорного процесу.
50. Маніпулятивні технології у процесі переговорів.
51. Теорії механізмів виникнення конфліктів.
52. Технології управління конфліктами.
53. Теорії поведінки особистості в конфлікті.
54. Психологія переговорного процесу в конфлікті.
55. Внутрішньоособистісні конфлікти та шляхи їх подолання.
56. Міжособистісні конфлікти в сучасному суспільстві.
57. Міжгрупові конфлікти і методи їх вирішення.
58. Конфлікти в суспільстві і напрями їх вирішення.
59. Особливості розвитку конфліктології в стародавні часи.
60. Міжособистісні стилі управління конфліктною ситуацією.
61. Сутність і поняття політичного конфлікту.
62. Конфлікт культури духовних цінностей.
63. Етнонаціональні конфлікти: сутність і природа.
64. Механізми врегулювання етнонаціональних конфліктів.
65. Релігійні конфлікти: причини та умови виникнення.
66. Розв'язання і попередження конфліктів.
67. Медіація як технологія врегулювання конфлікту.
68. Сучасні концепції соціального конфлікту.
69. Міжнародні та міждержавні конфлікти.
70. Особливості діагностики конфлікту.
71. Стилi поведінки людини в конфлікті.
72. Конфлікти в організації.
73. Агресія як конфліктогенний фактор.
74. Управління, вирішення, врегулювання і попередження конфлікту.
75. Техніка проведення переговорів.
76. Конфлікти у сім'ї, класифікація, особливості і передумови.
77. Методи управління конфліктами.
78. Структурні методи управління конфліктами.
79. Міжособистісні методи (стилi) розв'язання конфліктів.
80. Ухиляння як стиль розв'язання конфліктів.
81. Поступка як стиль розв'язання конфліктів.
82. Примушування (протиборство) як стиль розв'язання конфліктів.
83. Зміст і умови застосування компромісу у розв'язанні конфліктів.
84. Співробітництво як стиль розв'язання конфліктів.
85. Внутрішньоособистісні методи розв'язання конфліктів.
86. Форми проявлення внутрішньоособистісних конфліктів та способи їх розв'язання.
87. Персональні методи управління конфліктами.
88. Переговори як універсальний метод розв'язання конфліктів.
89. Етапи переговорного процесу у розв'язанні конфліктів.
90. Посередництво у переговорному процесі і його варіанти.
91. Моделі поведінки суб'єктів конфлікту у переговорному процесі.
92. Профілактика конфліктів: підходи і напрями.
93. Управління поведінкою особистості з метою запобігання конфлікту.
94. Теорія потреб особистості за А. Маслоу.
95. Соціальні конфлікти та їх види.
96. Конфлікти в організації. Причини і методи їх розв'язання.